

CESTA K OTEVŘENOSTI SOBĚ A SVĚTU

Psychologie umění, ADI, 5. část

CESTA

- Umělecké dílo můžeme vnímat také jako *Cestu*.
- Archetyp *Cesty*. Co je to archetyp? *Cesta* vyžaduje stálé otevírání a směřování. Na cestě jsou milníky, které ji strukturují, oddělují její části a pomáhají definovat jednotlivé podoby prožitku.
- Jak *cestu* otevírat? Nějakou akcí, která navodí prožitek směřování a očekávání. Tedy: slovo, otázka, gesto, akce.
- *Cesta* může být *Putováním*. A při *putování* se nespěchá! Viz moudrost starých herců *KISS (Keep it slow, stupid!)*
- Otevírání sebe a světa pro sebe (a možná i pro někoho dalšího)
- Způsoby? Dialogické jednání a jeho podoby (např. autorské vyprávění) a obecně poznávání sebe sama, např. přes práci s hlasem.

Otevírání vnímání uměleckých děl

- **Otevírání díla se nerovná analýza díla kritikem umění. Otevírání znamená hledání živosti díla pro nás.**
- Mohou nám pomoci názory autorů uměleckého díla anebo uměleckých autorit. Zde viz názory např. E. Krise (1900-1957), E. Gombricha (1909-2001) aj.
- Ernst Kris a Ernst Gombrich se snažili propojit umění s vědou, resp. s vědou o mozku a jeho fungováním. A jako první rozvinuli *kognitivní psychologii umění* (tj. psychologii percepce a emocí) s představou, že může připravit cestu pro biologický přístup k percepci, emocím a empatii. Jak Gombrich dokonce předpověděl „Psychologie je biologie“ (Gombrich a Eribon, 1993, *Looking for Answers...*).
- Naproti tomu zpomeňme: „*Umění je především stav duše*“ Marc Chagall

Na obraze anebo v příběhu můžeme objevovat také

- **Co se děje** = Akce a protiakce
- **Jaké tam působí síly** = Tlaky a protitlaky
- **Výzva** = Otevření, držení otevřenosti a nevybíjení napětí
- **Rychlost a návaznosti** = Běh času a linie příběhu

A jak se na to všechno ptát ? Hledejme podoby otázek !

A ještě pár (důležitých) poznámek ...

- Umělec nás vede k pronikání do tématu (a výsledného díla) použitou stylizací, zjinačením, akcentací a projekcí sebe sama do díla. A dále jsou samozřejmě otevřená před jeho vnímatelem (pro něho jsou určena).
- Ještě se zastavme u otázky: máme nacházet svět v umění, anebo umění ve světě? Anebo obojí? A jak je to potom s vlivem umění na *obyčejný svět* kolem *uměleckého díla*? Jak např. může ovlivňovat obraz vnímání okolní plochy, na které je umístěn? A jak je to naopak? Ale také každá část díla ovlivňuje okolní momenty v rámci toho díla! Viz také vliv asociačních zákonů...
- Jak hledat vstup do díla ? *Výrazy, gesta, prostor, přítomné síly, jejich velikost a napětí.* Není asi možné vyjmenovat všechno (a všechny kombinace), co může působit, co můžeme objevovat a tak dílo *otevírat*.
- A jak se začít *tázat* ? Obecně správný postup není. Je ale možné využít např. **BASIC ID** anebo si můžeme vypomoci pracovním systémem **ADEPS**.

Otevírání obrazu ? Držení otevřenosti.

Např. pomocí **B-A-S-I-C I-D**

- **B** _ co se děje? Jaká akce probíhá? Jak je (ne)rozložená v prostoru, do scény (scéničnost)? Jak osciluje naše pozornost? Z čeho se asi vyvinula a jak bude asi pokračovat?
- **A** _ Jaké je základní emoční ladění? A jaké jednotlivé emoce zde jsou?
- **S** _ Jaké pocity, napětí, tendence prožívám v těle? S čím na obraze to souvisí? Se kterými postavami je to výraznější?
- **I** _ Co si nad tím obrazem/příběhem představuji? Zním ty své vize? A nakolik to souvisí (nebo ne) s obrazem/příběhem?
- **C** _ Co mě při tom napadá? Jaké myšlenky, slova, přirovnání, souvislosti, podobnosti z mého života, z mytologie, z pohádek, z románů, hudby, jiného umění apod.?
- **I** _ Jde o vztahy mezi lidmi? O jaké vztahy? Připomínají mně něco odjinud, z jiných uměleckých zkušeností a i z mého života?
- **D** _ Jsou zde motivující síly (drives)?

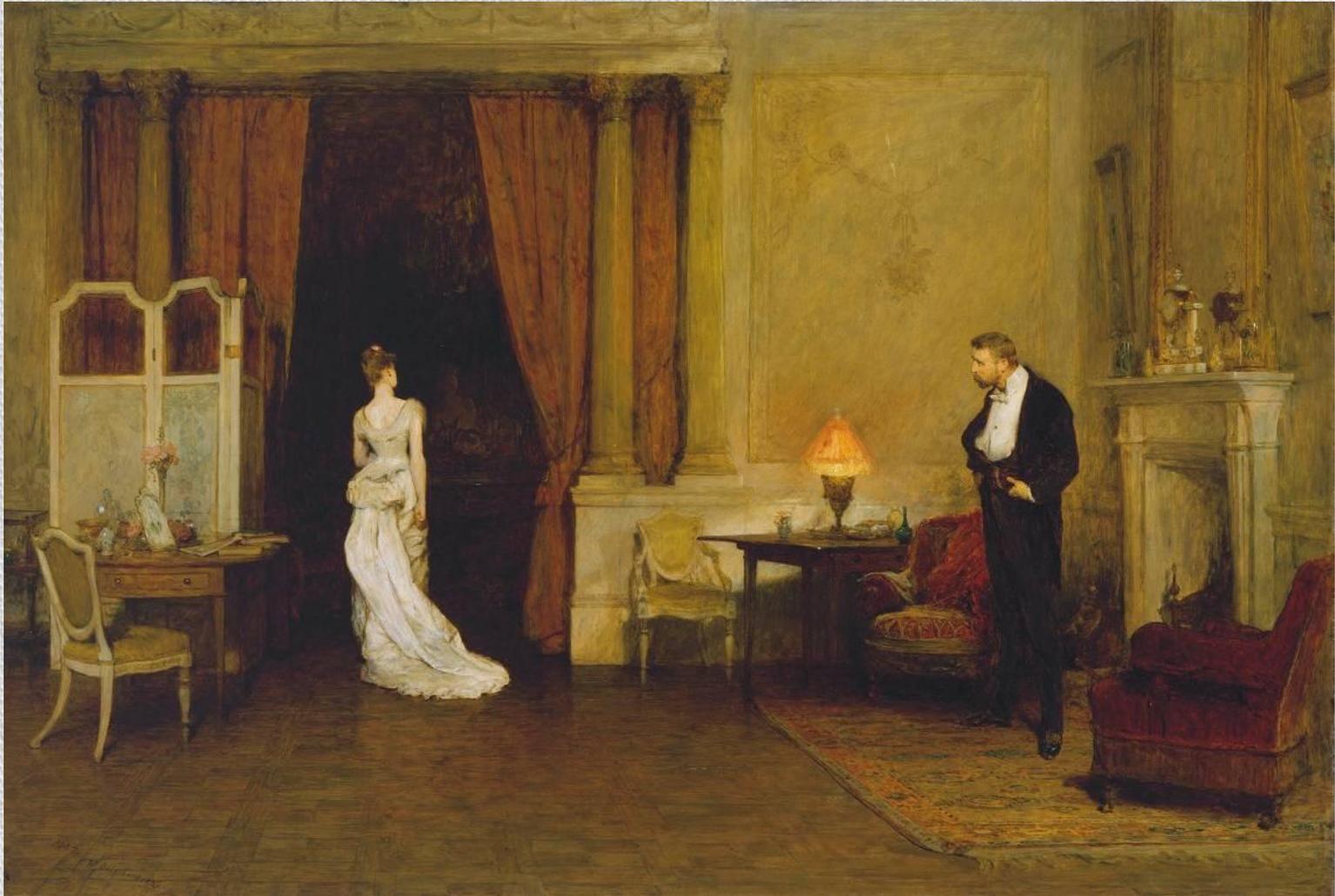
Anebo systém **A-D-E-P-S**

- **A** – *asociace*, tedy vazby jevů ve světě kolem nás, tedy i v uměleckém díle. Základní asociační zákonitosti: kontakt v *prostoru* anebo v *čase*; *diskontinuita*, tedy přerušování vazby, kontaktu.
- **D** – *dramatičnost*, přítomné a působící síly, co se děje a mění?
- **E** - *emoce*, které dílo a to, co v nás vyvolává.
- **P** – *příběh* (co bylo, je a bude?)
- **S** – *scéna*, scéničnost díla; čeho si v něm všímáme, co přitahuje naši pozornost nejvíce a proč, jak je vše rozložené v prostoru?

A teď si to vyzkoušejme ! (J.L. David)

A dále (W.Q. Orchardson)

A ještě jednou (W.Q. Orchardson)

Super Bowl XXVIII, Georgia Dome by LeRoy Neiman

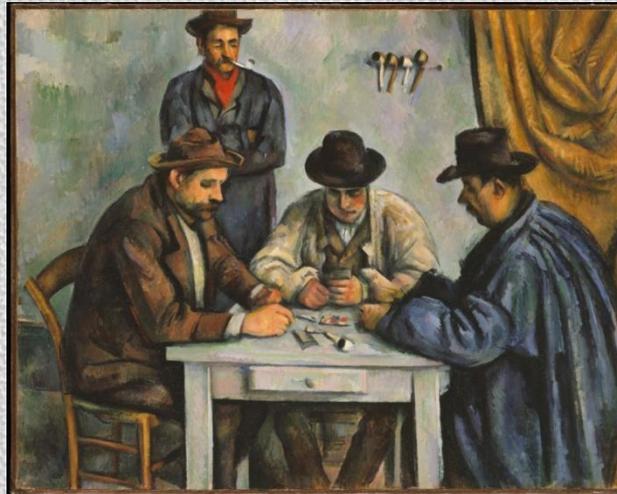
Albert Kotin Early New York School Abstract Expressionist

Art of KwangHo Shin Confronts the Complexity of Human Emotions

Paul Cezanne

Pozor - úkol

- Jako **první část zápočtové eseje** vyberte 3-4 obrazy, ev. fotografie a sestavte (a napište) k nim podobné analýzy pomáhající „**vstupu do situace a její otevření**“ . Použijte některý ze zmíněných systémů (nebo můžete využít oba).
- **Termín:** bude upřesněn v závěru semestru.